

Revize RVP ZV:

Hlavní problémy a možnosti řešení

červen 2025

Autoři: Lucie Slejšková, Miroslav Hřebecký, Nikola Šrámková

Úvod

Shrnujeme podstatu hlavních problémů, které z pohledu EDUinu vidíme v revizi kurikula, a také možných způsobů, kudy se při jejich řešení ubírat. Smyslem textu je nasvítit klíčové momenty, na kterých reforma stojí a s nimiž také padá.

Proč současný přístup nefunguje

Pro kontext považujeme za důležité uvést, že revize kurikula jako rozsáhlá systémová změna vyžaduje specifický přístup. Není možné ji plánovat zcela neměnně dlouho dopředu a postupovat lineárně jako u techničtějších problémů. Řešení systémového problému vyžaduje aktivní zapojení aktérů, kteří jsou sami nositeli řešení. Ta typicky vznikají až v průběhu projektu a jeho vývoj nelze zcela předjímat. Jedná se o jiný typ řízení projektu, než na jaký jsme většinově zvyklí.

Pokud nejsou tato specifika respektována, bývá výsledkem projektu sice mnoho činností nebo opatření, která ale nemusí mít očekávaný dopad. MŠMT a NPI jako řešitelé mohou mít proto pocit, že většinu potřebných kroků již dělají, a kritika je tedy neoprávněná. Funkčnost zvolených řešení ale nikdo zpětně nezkoumá. Zatímco stát je o funkčnosti zvolených řešení přesvědčen, ředitelé a učitelé často podávají zprávu o tom, že se žádoucí účinek nedostavuje.

Použité zkratky:

RVP I – První vlna kurikulární reformy v roce 2004+

RVP II – současná revize RVP ZV

Hlavní problémy aktuální kurikulární reformy

Učitelé změnu, kterou RVP představuje, nechtějí, neexistuje po ní poptávka.

- **Stavíme na mylném předpokladu, že školy cítí potřebu změny.**
 - o Tohoto omylu jsme se dopustili již ve fázi RVP I a také při tvorbě S2030+;
 - o navržená opatření se tudíž ze značné části míjí s potřebami škol a mohou být nefunkční.
- **Většina učitelů a ředitelů nevidí souvislost mezi svými potřebami a tím, co přináší RVP, takže ho považují jen za další komplikaci a formalitu.**
 - o Důsledkem může být to, že stejně jako při RVP I se kvalitativně posunou jen motivované školy, které využijí nové příležitosti, jež jim RVP II dává.

Sám stát úlohu RVP zlehčuje a státní instituce se neshodnou na smyslu reformy.

- **Důvěru ve změnu a kvalitní provedení reformy podtrháváme sami tím, že roli RVP umenšujeme.**
 - o Pokud například říkáme, že „RVP zas tak důležité není; nejde vlastně o velkou změnu, protože školy to již dělají; nejde o nic jiného než prostě dobře učit a my máme dobré učitele; školy si mohou v ŠVP udělat to, co jim vyhovuje, takže není třeba se nového RVP obávat“, vysíláme k učitelům signál, že jde o formalitu a skutečně nemusí nic moc měnit.
- **Na smyslu reformy a na tom, jak se má vzdělávání proměnit, se neshodují ani organizace na nejvyšší úrovni, tzn. MŠMT, NPI, ČŠI, školské asociace.**
 - o Pokud opustíme rovinu obecného newspeaku a začneme se bavit o tom, jak konkrétně má změna ve třídách vypadat, kolik se toho mají žáci učit a jak má vypadat kompetenční učení, zjišťujeme, že si nerozumíme;
 - o toto vzájemné nepochopení se demonstruje na různých odborných setkáních, kulatých stolech, přípravných schůzkách (například také při přípravách dalších RVP, konkrétně pro gymnázia).

Komunikace změny směrem k učitelům a rodičům je nedostatečná.

Smysl a podobu reformy stát komunikuje zejména mezi organizacemi, které působí v oblasti vzdělávací politiky, tzn. typicky jeho vlastní instituce, neziskové organizace, školské asociace.

Snaží se také o komunikaci s řediteli, učiteli a rodiči, ale komunikační kampaň je málo intenzivní a nevyužívá vždy vhodné kanály. Vzhledem k tomu, že jejím cílem je mj. posun veřejného mínění, je taková kampaň neúspěšná.

- **Stavíme na mylném předpokladu, že ředitelé školy s reformou souzní, chápou její smysl a předají ho svým učitelům (budou pro ně v této věci lídry).**
 - o Z průběžných diskuzí a kulatých stolů je vidět, že podstatu reformy zdaleka nepřijali všichni;
 - o část ředitelů se domnívá, že „učivo se nemělo provzdušnit, RVP je další výmysl ministerstva“ atd. Každý z těchto ředitelů má ale přímý vliv na celý svůj pedagogický sbor, tím se značně násobí neúspěch celé reformy.
- **Očekáváme, že rodičům do značné míry smysl reformy a podstatu změn vysvětlí učitelé, ale nedáváme jim k tomu podporu.**
 - o Ředitelé a učitelé si často o reformě myslí něco úplně jiného, než by stát chtěl, takže rodičům mohou předávat negativní nebo překroucené chápání reformy;
 - o ke komunikaci správného smyslu reformy směrem k rodičům nedáváme školám žádné opory, např. jednoduše a srozumitelně komunikovatelné one-pagery, které reformu nedémonizují, ale zároveň nezastírají, že to je velká změna; materiály, které by učitelé mohli dát rodičům například na třídních schůzkách; osvětová videa, která by ukázala, jak má výuka vypadat, a která by kolovala na soc. sítích, diskutovalo se o nich.
- **Stejně jako učitelé mají v podstatě reformy a jejím smyslu chaos i rodiče.**
 - o Mají také nějaké potřeby a nároky na systém, ale pochopení toho, jak by v tom mohlo pomoci nové RVP, se dost rozcházejí;
 - o rodiče vycházejí z vlastní zkušenosti a laických představ, jak má vypadat kvalitní výuka, tím vyvíjejí tlak na školy, který jde ale často zcela opačným směrem než RVP II.

- **Shrnutí: Velice málo a nesystematicky ze státní úrovně vysvětlujeme širší laické veřejnosti, proč to celé děláme a jak má vypadat výsledek.**
 - o Pro dokreslení: při reformě ve Finsku chodil ministr školství opakovaně do televize, aby vysvětloval, proč jeho ministerstvo mění vzdělávání a jak to bude ve školách nakonec vypadat; podstatný rozdíl byl v tom, že to byla zakázka státu směrem k médiím, aby jim média poskytla prostor, kde mohli představitelé ministerstva a dalších organizací soustavně vystupovat;
 - o MŠMT neformulovalo jasnou zakázku na komunikační kampaň směrem k NPI/projektu Kurikulum;
 - o část komunikace u nás tudíž supluje soukromé a neziskové organizace, které se snaží vyplnit komunikační vakuum a iniciují kampaně směrem k veřejnosti, např. [Měníme osnovy](#).

Školy nedostávají funkční podporu pro realizaci reformy.

- **Při designování podpory mylně spoléháme na to, že učitelé reformu přijímají pozitivně a iniciativně se chopí její realizace.**
 - o Tento mylný předpoklad vede k tomu, že školám svěřujeme ještě větší míru autonomie, než byla při RVP I (a i v této první vlně se ukázalo, že jsme míru autonomie směrem ke školám přecenili);
 - o jako příklad lze uvést opakované návrhy některých pracovníků MŠMT, jak naložit s učebními materiály: ty staví na tvorbě online učebních opor ke každému očekávanému výsledku učení, z nichž by si učitelé svou výuku mohli „poskládat“ a které by víceméně nahrazovaly učebnice – [zahraniční zkušenost](#) je přitom spíše taková, že kvalitní, didakticky propracované a ucelené učebnice snižují rozdíly mezi školami (a mezi vzdělávacími výsledky žáků), zatímco opačný přístup vede spíše ke zmatenosti učitelů a k dalšímu zvětšování rozdílů mezi školami a výsledky žáků (*píše o tom také např. britská výzkumnice Lucy Crehan v knize Chytrozemě, kde studuje úspěšné vzdělávací systémy, např. str. 69n*).
- **Podpůrný aparát, který má reformu do škol doručit, funguje roztržštěně a pro školy je nepřehledný.**
 - o Nabídka pomoci připomíná součástky k výrobku z IKEA, ale s tím rozdílem, že v balení chybí návod – školy si mají podporu nějak poskládat z existující nabídky státních i neziskových organizací, ale netuší, jak z toho udělat jeden funkční celek a odkud mají začít;
 - o stát v současnosti nestanovuje školám prioritní témata, v nichž by se museli učitelé vzdělávat.

- **S podporou se začíná pozdě a příliš brzy končí.**
 - o Opakuje se chybné uvažování, že hlavní podporu je třeba poskytovat až ve chvíli, kdy školy začnou psát své ŠVP, a zároveň že jakmile ho mají hotový, již soustavná a intenzivní podpora není třeba;
 - o aby bylo možné implementovat podobné změny, je přitom nutná příprava všech aktérů v předstihu před zavedením (schválením) požadované změny, a to v takové míře a podobě, kterou různé cílové skupiny potřebují: ředitelé a učitelé, ale také pedagogické fakulty, Česká školní inspekce, zřizovatelé ad.
- **Sázíme spíše na modely podpory s omezeným dosahem.**
 - o Jednorázová školení v případě systémové změny nestačí, nestačí ani opakovaná školení, nelze stavět na online portálech s učebními materiály – to vše jsme již měli v RVP I (proškolení koordinátoři, setkávání učitelů po oborech, Metodický portál rvp.cz s učebními materiály, webináře...) a změnu na školách to nedokázalo způsobit;
 - o jak popisuje [William Schmidt v textu o koherentním kurikulu](#), situace je analogická – školám nabízíme podporu v podobě široké, ale pro ně nepřehledné, nabídky nástrojů, ze které většina škol neumí udělat funkční celek, namísto toho, abychom jim dali několik vzájemně propojených a promyšlených funkčních nástrojů a naučili většinu škol s nimi pracovat, viz [komentář EDUinu](#).
- **Funkční modely neumíme do škol dostat.**
 - o Podpůrnou vzdělávací síť pro školy provozujeme na úrovni kraje, což umožňuje doručit pouze podporu spíše obecného charakteru;
 - o individualizovanou podporu pro jednotlivé školy nebo skupiny škol bychom museli provozovat spíše na úrovni ORP a přímo ve školách – k tomu neexistuje vytvořená infrastruktura.

Na čem lze stavět řešení

1. Reformu kurikula prezentovat ze strany státu jako velmi důležitou, kurikulum představovat jako nástroj širší proměny vzdělávání v ČR.

- Státy s dobrými vzdělávacími výsledky si jsou vědomy toho, že jejich úspěch stojí na dobrém převedení kvalitního kurikula do praxe – na kurikulu tedy skutečně záleží.
- Bez kvalitního kurikula nebude ani funkční ověřování vzdělávacích výsledků, tedy nebude existovat kvalitní zpětná vazba pro systém, jak se mu daří.

2. Vytvořit poptávku po proměně výuky zejména u ředitelů a učitelů.

- **Naroubovat reformu na reálné potřeby ředitelů a učitelů, kteří pak již smysl reformy mohou dál vysvětlovat rodičům.**
 - o Zjistit a pojmenovat, jaké potřeby mají ředitelé a učitelé;
 - o najít jejich překryvy s kurikulární reformou, což bude vyžadovat zúžení komplexnosti změny, kterou RVP představuje;
 - o začít s tím, co je v zóně nejbližšího zájmu ředitelů a učitelů – pozor, nebude to samozřejmě ve všech školách a regionech stejné, tzn. podpora pak musí být škálovaná a odstupňovaná.

3. Komunikovat změnu soustavně, cíleně a chytře.

- **Kurikulární reformu pojmut jako komplexní marketingovou a komunikační kampaň, která vyžaduje speciální know-how.**
 - o Kampaň má různorodé cílové skupiny s odlišnými potřebami;
 - o pokud ji komplexně neumí uchopit MŠMT nebo NPI, pak je nutné najít externí odborníky;
 - o inspirovat se lze např. Slovenskem (Martin Križ, slovenské ministerstvo školství).

4. Projekt řešit jako systémovou změnu.

- **Přizvat odborníky na systémovou změnu a její řízení, nechat si od nich procesy supervidovat.**
- **Výrazně zefektivnit řízení projektu Kurikulum.**
 - o Zajistit kompetentní a stabilní vedení projektu;
 - o zavést funkční evaluaci uvnitř NPI a MŠMT, která nyní v zásadě neprobíhá, zároveň externí evaluaci nezávislým týmem odborníků podobně jako u Strategie 2020+.
- **Hledat možnosti, jak některé stávající struktury, v nichž reforma probíhá, změnit, pokud se dlouhodobě ukazují jako nefunkční.**
 - o To se týká např. nastavení metodické podpory pro školy a učitele.
- **Ještě lépe provázat revizi kurikula s návaznými reformami, bez nichž bude mít změna jen omezený dosah.**
 - o Např.: reforma ověřování výsledků žáků, pregraduální vzdělávání učitelů, systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, metodická podpora škol aj.
- **Zajistit koncepční návaznost RVP ZV s RVP pro obory středního vzdělávání.**
 - o Odborná veřejnost má velmi omezené informace o tom, jak vypadají návrhy dalších RVP;

- o i nadále vznikají další RVP pro střední odborné vzdělávání a pro gymnázia koncepčně odděleně;
- o z vlastní zkušenosti víme, že například existuje silný tlak Asociace ředitelů gymnázií a pedagogických fakult, aby RVP pro gymnázia stavěl na velmi odlišných předpokladech než RVP ZV (více učiva, kompetence spíše latentně přítomné).

5. Vytvořit a do škol dostat funkční podporu.

- **Cílem není nic menšího než změna myšlení učitelů a v důsledku toho proměna výuky.**
- **To vyžaduje zcela jiný typ vzdělávání (profesního růstu), než na jaký jsme byli zvyklí.**
 - o Zejména průběžné a dlouhodobé metodické provázení učitelů a jejich síťování v rámci učících se komunit.
- **Vzdělávání je potřeba navázat na kariérní řád, a tím posílit i vnější motivaci učitelů.**
- **Je nutné definovat roli koordinátorů ŠVP.**
 - o Není jasné, co vlastně mají dnes na školách dělat a jakou k tomu mají oporu.
- **Stát musí garantovat kvalitu vzdělávání spojenou s implementací RVP, která je poskytována.**
 - o Kvalita vzdělávání ze strany NPI kolísá (zkušenosti škol).
 - o Nedostatečně pokrytou poptávku škol po vzdělávání supluje různé soukromé organizace, obsah těchto kurzů však nikdo negarantuje.
- **Podpora musí být místně dostupná.**
 - o Musí se odehrávat v dostupné vzdálenosti od školy, tzn. přímo ve škole a následně maximálně na úrovni ORP, kraje jsou moc daleko;
 - o nabízí se využít myšlenky navrhovaného modelu místní školské správy.
- **Zásadní roli v podpoře škol budou hrát učebnice.**
 - o Je chybné se domnívat, že je to přežitek a učitelé si pro výuku sestaví vlastní materiály s pomocí online učebních opor;
 - o moderní státy s učebnicemi počítají mnohem více než my v ČR a dbají na jejich didaktickou kvalitu, která zaručuje, že učební materiály jsou kohezní a vedou k efektivnímu učení žáků (někde dokonce sázejí na takřka jednotné učebnice a jejich ucelené řady: Finsko, Polsko);
 - o bude nutné nově nastavit řízení kvality učebnic (doložkové řízení) a vytvořit standard pro učebnice; více v [sérii textů na eduin.cz](https://www.eduin.cz).